

HOOFSTUK IX.

HOEWELHEID, KWALITEIT EN BELANGRIKSTE GEBRUIK VAN DIE SOUT VAN
DIE SOUTPAN.

In tabel 14 is aangetoon hoe die ontginning van sout op die soutpan in die laaste twintig jaar toegeneem het. Maar styging in opbrings moet sekere oorsake hê en dit word wel veroorsaak deur die feit dat die kwaliteit van die sout van so 'n gehalte is dat dit 'n uitstekende grondstof is by sekere nywerhede. Maar die betrokke nywerhede vereis 'n sekere kwaliteit van die sout wat gebruik word en die vraag is nou of die sout van die soutpan wel van so 'n kwaliteit is dat dit die geweldige toename in die laaste aantal jare regverdig.

(1) Styging in opbrings.

Die moeilike jare wat die eienaars van die soutpan deurgemaak het, net in die laaste fase van die dertigerjare tot 'n einde gekom toe die eerste kontrakte met die Provinsiale Administrasie aangegaan is. Gelyktydig met die opsegging van hierdie ooreenkoms is 'n nuwe en groter skema aangepak in die vorm van 'n kontrak met die papierfabriek te Springs. In later jare is ook sout aan Klipfontein Organiese Produkte-Korporasie gestuur wat nogmaals die versekering gebied het dat die ontginning van sout nou 'n gevestigde bedryf was.

Soos reeds aangetoon, het hierdie kontrakte die gevolg gehad dat die opbrings van die pan wat in die jaar 1935-1936 op 699 ton te staan gekom het nou vermeerder het tot 2,972 ton in 1943. Hierdie styging was maar die begin van die vooruitgang en in 1954 het die syfer alreeds op 14,935 ton gestaan.

Waar die soutpan in 1935-1936 maar 0.6% van die totale soutopbrengs van die Unie gelewer het, het dit gestyg tot ongeveer 6% in 1950-1951. Die oorsaak vir hierdie vinnige styging is daaraan te danke dat die meeste soutpanne van die land reeds baie jare ontgin word en nie veel geleentheid vir enige verdere ontwikkeling bied nie. Daarenteen is hierdie betrokke soutpan nog ver van sy maksimum kapasiteit en sal daar in die nabye toekoms nog 'n groter persentasie van die Unie se sout deur hierdie pan gelewer word.

Hierdie styging in opbrings het dus as oorsaak die gevestigde belange wat in die laaste jare aan die ondernemers die versekering gebied het dat daar wel 'n afsetgebied vir hulle sout is. Aangesien die grootste maatskappy op die pan nl. Klipfontein Organiese Produkte-Korporasie, die sout vir eie gebruik ontgin kan dit dus te wagte wees dat die aandeel van hierdie pan in die opbrengs van die land se soutpanne eerder sal toeneem in die volgende paar jaar.

Om egter 'n beter idee van die vooruitgang van die pan te kry, is dit

nodig/.....

nodig om die syfers te vergelyk met die van die Unie as geheel. Tabel 32 gee 'n insig in die omwenteling wat in die laaste sestien jaar op die soutpan plaasgevind het.

TABEL 32.

SOUTOPBRENGS IN DIE UNIE EN OP DIE SOUTPAN VANAF 1935-1936
TOT 1953-1954.

Jaar.	Unie se opbrengs in ton.	Soutpan se opbrengs in ton.	Soutpan se opbrengs as persentasie vir Unie se opbrengs.
1935-1936	107,921	699	0.6
1936-1937	117,218	545	0.45
1937-1938	129,762	837	0.64
1938-1939	116,508	594	0.64
1939-1940	136,703	2,165	1.5
1940-1941	140,725	1,517	1.07
1941-1942	147,285	1,979	1.3
1942-1943	119,810	2,972	2.4
1943-1944	136,237	747	0.5
1944-1945	154,986	4,425	2.8
1945-1946	158,376	4,730	2.9
1946-1947	167,601	4,980	2.9
1947-1948	169,077	5,306	3.1
1948-1949	191,617	6,940	3.6
1949-1950	174,703	10,293	5.9
1950-1951	- ^x	11,057	- ^x
1951-1952	- ^x	14,821	- ^x
1952-1953	- ^x	12,164	- ^x
1953-1954	- ^x	14,935	- ^x

(2) Die kwaliteit van die sout.

Die sout van die soutpan is van die beste in die land en enige persoon of industrie wat kennis van die waarde van sout besit, sal hierdie bewering staaf.

Die Unie-regering stel vandag egter sekere standaarde aan sout wat mag verkoop word en in die volgende paragrawe sal daar getoon word hoe die sout van die soutpan aan hierdie vereistes voldoen. Die sout van die soutpan word veral vir die volgende doeleindes aangewend:

^x Syfers nog nie beskikbaar nie.

- (a) voedingstof d.w.s. sout wat aan handelaars verkoop word en wat deur hulle aan mense verkoop word vir kookdoeleindes.
- (b) preserveermiddel.
- (c) industriegrondstof bv. die sout wat na Klipfontein Organiese Produkte-Korporasie se fabriek te Kemptonpark gestuur word.

In werklikheid sluit bg. indelings meer onderafdelings in en sal dus in die onderstaande meer in besonder bespreek en vergelyk word met die standaarde van die regering.

- (a) Sout as voedingstof.

Sout wat as voedingstof verkoop word deur die maatskappye op die soutpan staan gewoonlik bekend as Nr. 1 sout.

- (i) Sout vir melkerie, bakkerie en huisgebruik.

Die spesifikasies soos deur die S.A.B.S. vasgestel, is dieselfde vir aldie bg. gebruike.

TABEL 33.

VERGELYKING VAN DIE SPESIFIKASIES VAN S.A.B.S. VIR SOUT VIR MELKERIE, BAKKERIE EN HUISGEBRUIK EN DIE SAMESTELLING VAN DIE SOUT VAN DIE SOUTPAN.

Bestandeel.	Spesifikasie van S.A.B.S. %	Soutpan se sout %	
		No. 2.	No. A ₁ .
Natriumchloried.	98.4	93.6	99.3
Onoplosbare stowwe.	0.15	1.2	0.09
Kalsium.	0.3	0.3	0.12
Magnesium.	0.3	0.14	0.08
Sulfaat.	1.0	1.1	0.4
Karbonaat.	0.1	Geen.	Geen.

Uit tabel 33 blyk dit dat die No. 2 sout se persentasie natriumchloried te laag is om aan die spesifikasie te voldoen. Hierdie lae persentasie kan egter daaraan te wyte wees dat die voggehalte wat soms in die monsters is te hoog is. Origens voldoen die sout aan die vereistes soos deur die regering vasgestel.

Wat die No. A₁ sout betref lewer die soutpan nog 'n beter gehalte sout as wat die regering vereis. Hierdie klas sout word veral deur „Crystal Salt Co.“ verkoop en word verkry deur die sout met behulp van hulle wasmasjien te suiver. Alhoewel hierdie sout duurder is as die gewone wit

sout verkies die meeste bakkers dit vandag bo enige ander sout. Die meeste boere koop ook vandag hierdie sout vir eie gebruik.

Die spesifikasie lui verder dat die volgende spoorelemente nie die voorgeskrewe hoeveelhede mag oorskry nie:

	<u>dele/miljoen.</u>
Koper.....	2.5 Cu.
Lood.....	20.0 Pb.
Arseen.....	1.4 As ⁰ _{2 3} of 1.0 As.
Fluoor.....	100.0 F
Tin.....	285.0 Sn.

Die sout van die soutpan het van hierdie spoorelemente so min dat analyses van monsters dit nie eers aantoon nie.

Die sout van die soutpan is dus geskik vir enige van bg. gebruike en dit is dan ook geen wonder dat diè sout so gesog is by sodanige gebruikers nie.

(ii) Sout vir vee.

Klipfontein Organiese Produkte-Korporasie, wat geensins daarop uit is om sout vir die mark te produseer nie, se sout kan grotendeels bestempel word as veesout. Die meeste boere verkies hierdie sout vir hulle vee aangesien dit goedkoper is. Die volgende analise is 'n gemiddelde wat geneem is van 'n besending van 40 ton sout.

TABEL 34.

VERGELYKING VAN DIE SPESIFIKASIE VAN S.A.B.S. VIR GRAAD 1 VEESOUT EN DIE SAMESTELLING VAN VEESOUT VAN DIE SOUTPAN.

Bestanddeel.	Spesifikasie %.	Veesout %.
Natriumchloried.	95	95
Onoplosbare stowwe.	-	1.3
Kalsium.	-	0.5
Magnesium.	-	0.4
Sulfaat.	-	1.3

Die analise van die soutpan se sout is vir die swakste kwaliteit sout wat hier ontgin word en tog voldoen dit volkome aan die vereistes, vir graad 1 veesout, soos deur die regering vasgestel.

Dit is dus duidelik dat die sout van die soutpan aan die strengste vereistes van die regering voldoen. Mnr. E. Kemp, direkteur van „Crystal Salt Co.“, kan dus tereg

opmerk/.....

opmerk: „The salt produced on the pan, when suitably washed conforms by the proper analysis, to the standards set up by the S.A.B.S. for the various grades of salt namely table salt, dairy salt and household salt." (21)

(b) Sout as preserveermiddel.

Sout as preserveermiddel word gebruik vir die verpakking van vleis, die inmaak of sout van vis en die insout van huide. Tabel 35 toon aan hoe die sout van die soutpan vergelyk met die spesifikasies van die regering. No. A₁ sout word gebruik vir die bewaring van vleis en vis terwyl No. 2 sout gebruik word vir die insout van huide.

TABEL 35.

VERGELYKING VAN DIE SPESIFIKASIES VAN S.A.B.S. VIR SOUT VIR INMAAK VAN VIS, VERPAKKING VAN VLEIS EN DIE INSOUT VAN HUIDE EN DIE SAMESTELLING VAN A₁ EN Nr. 2 SOUT VAN SOUT-PAN.

Bestandele.	Spesifikasies van S.A.B.S. %			Sout van soutpan. %	
	Vir Vleis	Vir Vis	Vir huide	Nr. A ₁ .	Nr. 2.
Natriumchloried.	98.4	98.4	92.3	99.3	93.6
Onoplosbare stowwe.	0.1	0.1	0.5	0.09	1.2
Kalsium.	0.15	0.1	0.3	0.12	0.3
Magnesium.	0.15	0.1	0.2	0.08	0.14
Sulfaat.	1.0	-	4.5	0.4	1.1

Die Nr. 2 sout van die soutpan is dus geskik vir die insout van huide en geen onsuiverheid in hierdie sout het in hoër persentasie as wat deur die spesifikasie verlang word nie. Dieselfde geld ook vir die A₁ sout behalwe dat die bietjie sulfaat wat in hierdie sout is, nadelig is vir die visindustrie.

(c) Sout vir die nywerheid.

In tabel 36 word drie spesifikasies van die regering vergelyk met twee analyses van sout van die soutpan. Die eerste kolom van die soutpan se sout, is sout wat gewas is terwyl die tweede kolom dié is van sout soos deur Klipfontein Organiese Produkte-Korporasie gebruik word, d.w.s. die direkte produk van die pan sonder dat daar enige verdere moeite aan bestee is. Hierdie sout staan bekend as vuilsout, maar bevat in werklikheid baie min onsuiverhede afgesien van die benaming.

TABEL 36.

VERGELYKING VAN DIE SPESIFIKASIES VAN S.A.B.S. VIR SOUT VIR NY-
WERHEDE EN DIE SAMESTELLING VAN GEWASTE SOUT EN GEWONE VUILSOUT
VAN DIE SOUTPAN.

Bestanddeel.	Spesifikasies van S.A.B.S. %.			Sout van soutpan %.	
	Nr. 1	Nr. 2	Nr. 3	Gewas.	Vuil-sout.
Natriumchloried.	98.4	98.4	95.0	99.3	95.0
Onoplosbare stowwe.	0.05	0.15	0.3	0.09	1.3
Kalsium.	0.2	0.3	0.65	0.12	0.5
Magnesium.	0.2	0.3	0.55	0.08	0.4
Sulfaat.	0.5	1.0	3.5	0.4	1.3

Volgens die tabel beantwoord die gewaste sout van die soutpan dus aan die spesifikasies soos vir grade 1 en 2 vasgestel deur die regering. Die vuilsout van die soutpan voldoen weer volkome aan die vereistes vir graad 3 sout vasgestel. Alhoewel hierdie vuilsout van 'n swak gehalte is, word dit te Kemptonpark eers gesuiwer voordat dit gebruik word sodat die graad van die sout nie veel afbreek daaraan doen nie.

(d) Opsomming.

Dit is duidelik dat die sout van die soutpan van 'n baie goeie gehalte is en indien 'n bietjie moeite daarmee gedoen word, soos dit te was, dan is die eindproduk nog van 'n hoër kwaliteit as wat die regering selfs verlang.

Veral een eienskap van die sout verdien nogeens vermelding nl. die lae persentasie sulfaat wat in die sout aanwesig is. Indien die tabelle in hierdie afdeling van die hoofstuk nagegaan word, sal daar gemerk word dat die persentasie sulfaat wat deur die regering toegelaat word, hoër is as dié vir enige van die ander onsuiverhede wat in die sout mag wees. In die geval van sout vir die insout van huide word selfs soveel as 4.5% sulfaat toegelaat. Hierdie toelating spruit uit die feit dat die hoeveelheid sulfaat, wat in sout aanwesig is, baie hoog is.

Dit is dan ook een van die grootste probleme van die soutnywerheid vandag om hierdie persentasie van sulfaat so laag as moontlik te hou. Veral in die geval van sout wat aan nywerhede verskaf word, lewer 'n hoë persentasie sulfaat sekere probleme wat baie moeilikheid veroorsaak. „... en dit is 'n feit dat een geval voorgekom het waar sout wat aan 'n nywerheid verkoop is,

soveel/.....

soveel as 75% natriumsulfaat bevat het." (8³)

'n Kommissie van ondersoek na soutontginning in die land, deur die vorige regering aangestel, het hulle as volg daaroor uitgelaat: „It is by no means uncommon to find salt as sold to-day containing anything up to six per cent of sodium sulphate and it need not to be stressed here that such impure salts are wholly unsuited to the increasingly exacting requirements of our growing chemical industries." (15⁷)

Bogenoemde is maar twee van baie aanhalings wat vandag deur nywerhede as algemene klagte teen sout ingebring word. Uit die analyses van die soutpan se sout blyk dit duidelik waarom daar opgemerk kan word dat hierdie sout van die beste in die land is.

(3) Die belangrikste gebruik van die soutpan se sout.

Afgesien van die alledaagse gebruik van die soutpan se sout word die grootste gedeelte daarvan deur Klipfontein Organiese Produkte-Korporasie gebruik.

Toe hierdie maatskappy in 1951 die aandeel van Zoutpansberg Soutwerke in die soutpan oorgeneem het, was dit dan grotendeels die idee om hulleself onafhanklik van ander soutbronne te maak. Hierdie onderneming, wat deur die Unie-regering en die Britse Regering gesamentlik gedurende die afge-lope oorlog opgerig is, het hulle na die oorlog ingerig vir die vervaardiging van insektemiddels.

Aanvanklik is net DDT. (Dichlorodifenieltrichloroetaan) vervaardig, maar later is ook die nodige installasies vir die vervaardiging van BHC. (Benseenheksachloried) opgerig.

Soos die name van beide stowwe aandui, is chloor 'n uiters belangrike en noodsaaklike grondstof. Tabel 37 toon aan watter hoeveelheid sout elke jaar na die fabriek gestuur is.

TABEL 37.

SOUT ONTGIN VANAF 1951-1954 OP DIE LOKALE VAN KLIPFONTEIN EN HOEVEELHEID WAT NA KEMPTONPARK VERSEND IS.

Jaar.	Aan ander kopers in sak.	La Kemptonpark in sak.	Totaal in sak.
1951-1952	16,892	68,560	85,452
1952-1953	1,000	78,640	79,640
1953-1954	1,850	85,500	87,350
Totaal in sak.	19,742	232,700	252,442

Die maandelikse konsumpsie van die fabriek is om en by 6,000 sak en

vandag/.....

vandag kom die grootste gedeelte vanaf hulle eie soutwerke.

Die fabriek maak geen onderskeid wat graad betref nie aangesien die sout weer in water opgelos word en die onoplosbare stowwe, wat afsak, later uitgepomp word.

Bytsoda, chloorgas en soutsuur is die drie belangrikste neweprodukte van die fabriek.

Hier kan die noodsaaklikheid van 'n lae sulfaatgehalte van die sout weer beklemtoon word. Gedurende die proses van elektrolise moet die sulfaat so laag as moontlik gehou word daar dit met die koolstofanodes in die selle reageer en indien die verhouding te hoog styg, mag ontploffings volg.

Die chloor wat berei word, word gebruik om DDT. en BHC. te vervaardig. Die DDT.-groep bestaan uit 12 verskillende middels terwyl die BHC.-groep 16 verskillende insektmiddels insluit. Behalwe hierdie twee groepe is daar ook 'n groep insektmiddels wat beide bestanddele bevat en 'n vierde groep wat Toxaphene bevat.

(4) Opsomming.

Dit het in die eerste afdeling geblyk dat die ontwikkeling op die soutpan in die laaste aantal jare baie gesond was. Hierdie geweldige uitbreiding is nie net te wyte aan die goeie soutmark in die land nie, maar ook weens die feit dat die gehalte van die sout van hoogstaande kwaliteit is soos in die tweede afdeling bewys is. Verder is daar gewys op die uiters belangrike rol wat die sout van die soutpan speel in een van die belangrikste industrieë vandag in ons land.

- - - - -oOo- - - - -

HOOFSTUK X.

DIE TOEKOMS VAN DIE SOUTBEDRYF OP DIE SOUTPAN.

Ter afsluiting van hierdie studie oor die soutpan van Zoutpansberg, word daar in hierdie laaste hoofstuk nog die volgende beskrywe:-

1. Die nuutste uitbreidings op die soutpan.
2. Die toekoms van die bedryf.

(1) Die nuutste uitbreidings op die soutpan.

(a) „Crystal Salt Co.” se uitbreidings.

In hoofstukke V en VI is reeds melding gemaak van hierdie maatskappy se nuwe uitbreidings. In Augustus 1953 is hierdie panne vir die eerste keer geskraap en alhoewel die skema nog nie in volle produksiestadium is nie, het dit tog al 'n opmerk-bare invloed op die opbringssyfer. Waar die maatskappy in 1951-1952, 58,100 sak sout ontgin het, het die opbrings in 1953-1954 gestyg tot 62,000 sakke. In hoofstuk VI is daarop gewys dat hierdie nuwe panne op 'n nuwe metode van loog voor sien word. Of die opbrengs gaan styg in verhouding tot die oppervlakte kan nog nie met sekerheid gesê word nie aangesien die panne nog nie almal die produksiestadium bereik het nie.

Die nuwe metode van sirkulasietoevoer van loog het wel die voordeel dat minder loog gebruik word, maar daarteenoor het die loog nog nie die versadigingspunt bereik soos die geval met die ou skema is nie. Loog word dus hier in die panne gelei wat nog nie sout neerlê nie. Hierdie skema kan dus vergelyk word met die werke van Klipfontein Organiese Produkte-Korporasie waar loog, wat nog nie ryp is nie, in die panne gelei word. Hierdie ou werke van lg. maatskappy met 'n oppervlakte van 379,355 vk.vt., het in 1951-1952 'n opbrengs van 90,110 sak gehad. Die nuwe werke van „Crystal Salt Co.” met 'n oppervlakte van 420,800 vk.vt. behoort dus in die nabye toekoms min of meer dieselfde opbrings te lewer. Dit sal beteken dat die totale opbrengs van hierdie maatskappy dan sal styg tot ongeveer 150,000 sak sout per jaar.

(b) Klipfontein Organiese Produkte-Korporasie se uitbreidings.

Van hierdie maatskappy se nuwe skemas is ook reeds in hoofstuk V en VI melding gemaak. Oorspronklik was die gedagte om die hele nuwe skema met hout uit te voer. Die eerste 64,800 vt. wat aan die einde van 1951 voltooi is, is dan ook op die wyse beskerm. Later is besluit om die hele skema te laat waar en is die uitbreidings op 'n heel ander wyse aangepak. Wat baie interessant is, is die feit dat die maatskappy hier weer

'n metode toepas wat in die dae van „Great Northern Ranches” as 'n mislukking bestempel is.

Die volgende is van belang in hierdie nuwe skema:-

(i) Boorgate.

Twee nuwe boorgate is deur die maatskappy gesink om die loogvoorraad aan te vul.

Die een boorgat lewer 15,000 g.p.u. Die loog, wat tot 12 vt. van die oppervlakte styg, het tydens die toetse nooit laer as 13 vt. gesak nie. Hierdie boorgat is by die nuwe uitbreidings gesink.

'n Tweede boorgat lewer 6,000 g.p.u. Hierdie boorgat is gesink naby die boorgat van die ou werke en het nie direk 'n aandeel in die nuwe skema nie.

(ii) Nuwe panne.

By voltooiing sal hierdie skema 'n oppervlakte van 352,800 vk.vt. hê. Hiervan is reeds 223,200 vk.vt. in Julie 1954 voltooi. Na voltooiing van die eerste gedeelte in 1951 het die maatskappy besluit om die konstruksie van die panne te wysig en is die volgende veranderings gemaak:-

(a) Plan van die nuwe uitbreidings.

Om die nuwe uitbreidings te verstaan, is dit nodig om figuur 5, afdeling B₁ te bestudeer. Hierdie nuwe skema toon 'n baie meer ekonomiese gebruik van oppervlakte aan. Vergelyk die panne van die ou werke wat net langsaan lê. Die ou panne het elk 'n gemiddelde oppervlakte van 4,446 vk.vt. Die nuwe skema daarenteen bestaan uit blokke van 6 panne elk en elke blok panne het 'n oppervlakte van 43,200 vk.vt.

In teenstelling met die ou panne, waar 'n pad gelaat is tussen elke twee panne, is daar in hierdie geval net ruimte gelaat vir 'n straat tussen elke blok panne.

(b) Konsentreerdamme.

Met hierdie nuwe skema het die maatskappy weer die ou metode van „Crystal Salt Co.” gevolg. Loog vir die panne word voorsien uit 'n konsentreerdam. Elke dam voorsien twee blokke panne wat aan weerskante lê.

(c)/.....

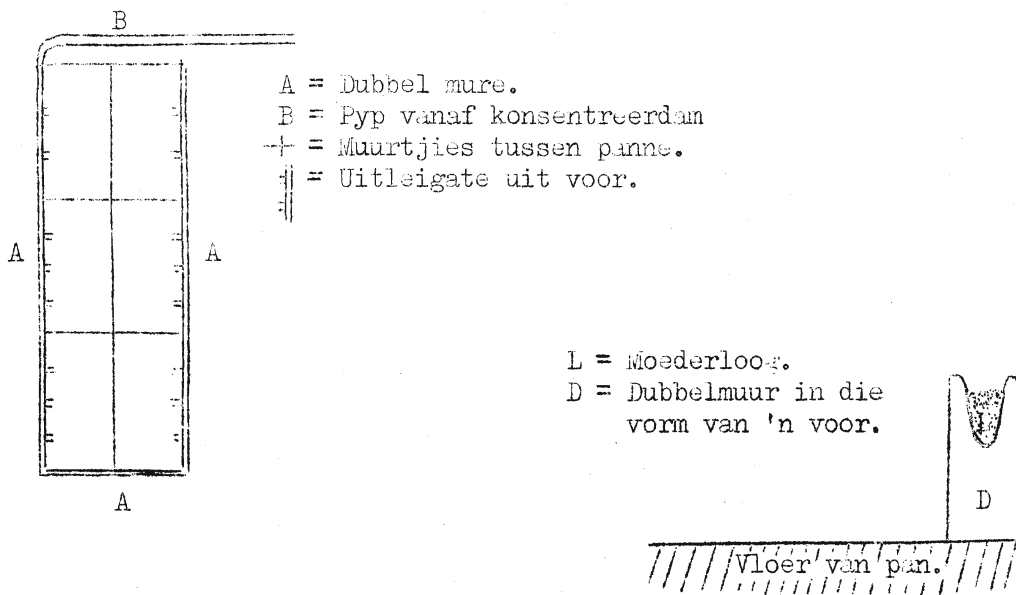
(c) Konstruksie van die panne en damme.

In stede van die hele skema uit te voer met hout het die maatskappy die idee laat vaar en die panne met sementmure omring. In die dae van „Great Northern Ranches” het beskerming van panne met sement geblyk 'n mislukking te wees.

Die maatskappy het egter die eroderende werking van die sout bestry deur die konkreet wat vir die nuwe muurtjies gebruik is volgens spesiale voorskrif te meng.

(d) Voorziening van loog aan die panne.

'n Verdere verbetering is in hierdie opsig ook aangebring. In die ou skema word panne van loog voorsien deur middel van voortjies wat uit die kanale na die panne gegrawe is. 'n Groot deel van die modder wat in die panne aanwezig is, is afkomstig uit hierdie vore. In die nuwe skema is egter anders te werk gegaan en wel as volg: elke blok panne het aan drie kante 'n dubbel muur. (vergeelyk figuur 9)

FIGUUR 9:- NUWE METODE VAN LOOPFORVOER VIR PANNE.

Hierdie dubbel muur doen dan diens as voor. Die loog word, met behulp van erdepype, uit die dam tot in die voor gelei. Elke afsonderlike pan in die blok word dan van loog voorsien deur drie gate wat in die binneste muur aangebring is. Op hierdie wyse kom die loog nooit in aanraking met die grond nie en geen modder word in die panne gespoel nie.

Hierdie metode om die panne te beskerm het veral die voordeel dat die pan se vloer altyd skoon bly. Waar panne nie beskerm is nie, val die golfies die walle aan en die

modder/.....

modder word op die vloer van die pan neergelê. Hierdie fyn lagies modder veroorsaak dat die sout nie in dik genceg lae op die vloer van die pan versamel om 'n harde kors te vorm waarop gewerk kan word nie. Voordat die vloer van die pan nie dik genoeg is om water te hou nie, kan die pan ook nie ontgin word nie en in die verlede het dit soveel as agtien maande geduur voordat panne vir die eerste keer ontgin kon word.

Om die doeltreffendheid van die nuwe metode te illustreer kan hier gemeld word dat die eerste blok sementpanne wat in Augustus 1953 voltooi is reeds in die daaropvolgende Oktober ontgin is, m.a.w. sewe weke nadat die panne vir die eerste keer loog ontvang het. Dit kan hier ook gemeld word dat die panne met Solivap groen behandel is en soos in hoofstuk VI aangetoon (tabel 25) het hierdie stof 'n baie belangrike uitwerking op die verdamping van die loog.

(iii) Styging in opbrings.

Die invloed van die nuwe skema op die opbrings kan nog nie met sekerheid bepaal word nie aangesien die hele skema nog nie in volle produksie is nie. Aangesien die panne op 'n beter basis aangelê is, behoort die opbrings, na volle produksie stadium bereik is, meer as te verdubbel.

Dit sou meer korrek wees om die nuwe uitbreidings van die maatskappy te vergelyk met die ou skema van „Crystal Salt Co.” waar konsentreerdamme gebruik word om die s.g. van die loog te verhoog voordat dit in die panne gelei word. Hierdie werke van lg. maatskappy het met 'n oppervlakte van 154,800 vk.vt. in 1951-1952 'n opbrings van 64,638 sak sout gelewer.

Met 'n oppervlakte van 352,800 vk.vt. behoort die opbrings ook dubbel die van „Crystal Salt Co.” se ou skema te wees. By benadering kan dus aangeneem word dat hierdie werke van Klipfontein 120,000 sak behoort te lewer. By die tyd wat hierdie skema in volle produksie is, behoort die opbrings van die maatskappy te styg na 200,000 sak per jaar.

(2) Die toekoms van die bedryf.

In 1951-1952 was die totale oppervlakte onder ontginning, van albei maatskappye, 692,955 vk.vt. en die opbrings van die oppervlakte was in dieselfde tydperk 148,210 sak. In 1951 het beide maatskappye begin met nuwe uitbreidings en in Julie 1954 was die oppervlakte onder ontginning 1306,955 vk.vt.

Die/.....

Die opbrings vir 1953-1954 was egter nie veel hoër as voor die aanvang van die uitbreidings nie nl. 149,350 sak. Daar is egter in die loop van die eerste afdeling daarop gewys dat die opbrings vir elke maatskappy meer as moet verdubbel. Indien die opbrings vir die pan as geheel moet styg in verhouding tot die uitbreidings, dan behoort die opbrengs in normale jare, wanneer reëns nie buitengewone skade aanrig nie, ook te verdubbel. 'n Opbrings van 275,000 tot 350,000 sak sout behoort dan sonder enige moeite gelewer te word.

Sonder enige twyfel kan aangeneem word dat die aandeel wat die soutpan van Zoutpansberg in die soutproduksie van die land sal hê nog groter sal wees as wat in die verlede die geval was. Nie net die groot oppervlakte wat nog ontgin kan word, sal hiervoor verantwoordelik wees nie, maar ook die feit dat die kwaliteit van die sout van hoogstaande gehalte is. Hierby kom nog die steeds stygende aanvraag na insektegiwwe waarvoor sout nodig is wat die maatskappye op die pan van 'n permanente mark verseker.